

**Brüssel, 4. mai 2026
(OR. en)**

8824/26

**ENER 213
FISC 158
ECOFIN 561
COMPET 516
ENV 443
IND 301**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	30. aprill 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	C(2026) 2852 final
Teema:	KOMISJONI SOOVITUS, 30.4.2026, vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitsmise kohta energiavõrgust lahtiühendamise eest ning maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavandamise ja elluviimise ajal või maagaasijaotusvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ajal

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument C(2026) 2852 final.

Lisatud: C(2026) 2852 final

Brüssel, 30.4.2026
C(2026) 2852 final

KOMISJONI SOOVITUS,

30.4.2026,

vähekaitsstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitsmise kohta energiavõrgust lahtiühendamise eest ning maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavandamise ja elluviimise ajal või maagaasijaotusvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ajal

{SWD(2026) 126 final}

KOMISJONI SOOVITUS,

30.4.2026,

vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitsmise kohta energiavõrgust lahtiühendamise eest ning maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavandamise ja elluviimise ajal või maagaasijaotusvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ajal

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) Energiavõrgust lahtiühendamine tähendab olukorda, kus kodumajapidamine on ära lõigatud olulistest energiateenustest, nagu elektri- või gaasivarustus. Sageli on see tingitud arвете tasumata jätmisest mitmete selliste energiaostuvõimetusega seotud tegurite koostoimel nagu väike sissetulek, suured energiakulud ning ebapiisav juurdepääs energiatõhususlahendustele ja rahastamisele.
- (2) Kaitse energiavõrgust lahtiühendamise eest kriitilises olukorra ajal kehtestati esimest korda 2009. aastal ja seda tugevdati direktiiviga (EL) 2019/944¹ ning täiendavalt direktiiviga (EL) 2024/1711² ja direktiiviga (EL) 2024/1788³, et tagada esmatähtsate energiateenuste kättesaadavus kõigile tarbijatele, kehtestades uued nõuded ning kohustused tarnijatele seoses tarbijate õiguste ja kaitsega.
- (3) Õiguse inimväärsele elatustasemele eeltingimuseks on eluaseme ja esmatähtsate energiateenuste kättesaadavus vastavalt Euroopa sotsiaalõiguste samba 19. ja 20. põhimõttele ning Euroopa taskukohaste eluasemete kavale⁴. Kaitse energiavõrgust lahtiühendamise eest aitab seega otseselt kaasa liidu sotsiaalsete eesmärkide saavutamisele ja nimetatud põhimõtte täielikule rakendamisele.
- (4) Nagu on rõhutatud teatise taskukohase energia tegevuskava⁵ kohta, piiravad kõrged energiakulud üha suurema arvu eurooplaste suutlikkust tasuta energiaarveid. See hõlmab vähekaitstud tarbijaid, kes kulutavad ebaproportsionaalselt suure osa oma sissetulekust energiale, ja paljusid keskmise sissetulekuga inimesi.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, *ELT L 158, 14.6.2019, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.*

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1711, millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001 ja (EL) 2019/944 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega, *ELT L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>.*

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1788, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi, maagaasi ja vesiniku siseturu ühiseid norme ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2023/1791 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/73/EÜ, *ELT L, 2024/1788, 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1788/oj>.*

⁴ *Euroopa taskukohaste eluasemete kava, Euroopa Komisjon, COM(2025) 1025 final, 16.12.2025.*

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Taskukohase energia tegevuskava „Energialiidu tõelise väärtuse ärakasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta energia tagamiseks kõikidele eurooplastele“, COM(2025) 79 final.

- (5) Käesolev soovitus hõlmab direktiivi (EL) 2023/1791⁶ artikli 2 punktis 52 määratletud energiaostuvõimetust ning direktiivi (EL) 2019/944⁷ artiklis 28 ja direktiivi (EL) 2024/1788⁸ artiklis 26 osutatud vähekaitstud tarbijaid. Komisjon on avaldanud kaks energiaostuvõimetust käsitlevat soovitus⁹, mis puudutavad ka vähekaitstud tarbijaid.
- (6) Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 10 lõike 11 ja direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 11 lõike 10 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et energia tarnijad annavad kodutarbijatele piisavalt varakult enne kavandatud lahtiühendamist asjakohast teavet muude võimaluste kohta kui lahtiühendamine. Muud võimalused võivad seisneda toetustes lahtiühendamise vältimiseks, ettemaksesüsteemides, energiaauditites, energiakonsultandi teenustes, alternatiivsetes maksekavades, võlanõustamises või moratooriumides lahtiühendamisele, ning ei tohi tekitada lahtiühendamisohus oleva tarbija jaoks lisakulusid. Kogu liidus juba rakendatakse tulemuslikke tavad ning neid saab kasutada ja laiendada selleks, et kaitsta kõige vähem kaitstud tarbijaid, kes ettemaksuarvesti kasutamise korral võivad tunda survet end ise lahti ühendada, ning et tagada energia jätkuv kättesaadavus.
- (7) Vähekaitstud tarbijaid ja energiaostuvõimetust käsitlevate ELi sätete, eelkõige direktiivi (EL) 2019/944 artikli 28a ja direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 28 õigeaegne ülevõtmine on oluline, et tagada terviklik lähenemisviis vähekaitstud kodutarbijate kaitsmiseks energiavõrgust lahtiühendamise eest koordineeritud ja koostööpõhise juhtimise abil mitmel tasandil ja mitmete sidusrühmade osalusel ning parimate tavade jagamise kaudu kõigi asjaosaliste vahel.
- (8) Vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute inimeste täpne kindlakstegemine on tõhusate toetusmeetmete kavandamisel keskse tähtsusega. Asjakohased andmed on vaja korrapäraselt läbi vaadata ja neid on vaja ajakohastada, et hinnata, kas toetuse saajad peaksid seda jätkuvalt saama või on nende olukord paranenud, ning sihtotstarbeline abi tuleb suunata õigel ajal neile, kes seda vajavad.
- (9) Energiaostuvõimetuse algpõhjustega tegelemine, vähekaitstud tarbijate kaitsmine ja võrgust lahtiühendamise vältimine nõuab struktuursete ja pikaajaliste meetmete seadmist prioriteediks liidu tasandil ja riiklikul rahastamisel. Sellised meetmed hõlmavad energiatõhusust, juurdepääsu taastuvatele energiaallikatele, ise energia tootmist ja oma toodetud energia tarbimist, energiajagamist, energiakogukondi ning nutiarvestite edendamist ja reaajas energiatarbimise seiret.
- (10) Kergesti kättesaadav teave ja suunised, sihtkoolitus, lihtsad vahendid ja ennetav kaasamine enne lahtiühendamist on olulised, et võimestada ja kaitsta vähekaitstud tarbijaid ja energiaostuvõimetuid tarbijaid. See suurendab teadlikkust ja usaldust tarnijate suhtes.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/1791, mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955, *ELT L 231, 20.9.2023*, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj>.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, *ELT L 158, 14.6.2019*, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/2025-10-12>.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1788, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi, maagaasi ja vesiniku siseturu ühiseid norme ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2023/1791 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/73/EÜ, *ELT L, 2024/1788, 15.7.2024*, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1788/oj>.

⁹ Komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1563, mis käsitleb energiaostuvõimetust, *ELT L 357, 27.10.2020*, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2020/1563/oj>. Komisjoni 20. oktoobri 2023. aasta soovitus (EL) 2023/2407 energiaostuvõimetuse kohta, *ELT L, 2023/2407, 23.10.2023*, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj>.

- (11) Juurdepääsetavad digivahendid, sealhulgas kaugloetavad tarbimisandmed, nutiarvestid ning tarnija ja kliendi suhtlusvahendid, võimaldavad avastada varaseid märke makseraskustest. Vähekaitstud leibkondade vajaduste rahuldamiseks on oluline vastavalt prognoosidele rahastada läbipaistvaid nõustamis- ja abivahendeid, nagu ühtsed kontaktpunktid, mis pakuvad hoonete energiatõhusaks renoveerimise integreeritud teenuseid, nagu on sätestatud direktiivis (EL) 1275/2024¹⁰ hoonete energiatõhususe kohta.
- (12) Teatavatel konkreetsetel asjaoludel ja juhul, kui see on selgelt suunatud vähekaitstud leibkondadele, on struktuurseid ja pikaajalisi meetmeid täiendav avaliku sektori poolne sihtotstarbeline otsetoetus (nt toetused, energiavautšerid, sihipärased toetusprogrammid) oluline selleks, et aidata vähekaitstud tarbijatel tulla toime oma energiaarvetega ja vältida energiakatkestusi.
- (13) Tarbijate kaitsmiseks energiavõrgust lahtiühendamise eest võivad seadusandlikud meetmed hõlmata hooajalisi lahtiühendamiskeelde, energiaarvete tasumisega hädas olevate tarbijate abistamist ning kaitsemeetmeid, et vältida ettemaksusüsteemide negatiivseid tagajärgi, nagu paigaldus- ja hoolduskulud, ning tagada, et ettemaksuarvestite kasutajate tariifid ei ole kõrgemad kui teiste energiatarbijate puhul.
- (14) Direktiiviga (EL) 2024/1711 direktiivi (EL) 2019/944 lisatud artikli 27a kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama viimasena vastutavaid tarnijaid käsitleva korra. Direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 29 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama viimasena vastutavaid tarnijaid käsitleva korra või võtma samaväärseid meetmeid, et tagada tarnete jätkumine vähemalt kodutarbijatele. Eespool nimetatud sätete kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et kui lõpptarbijad viiakse üle viimasena vastutavale tarnijale, teatab see tarnija neile oma tingimused ja tagab teenuse tõrgeteta jätkumise ajavahemiku jooksul, mis on vajalik uue tarnija leidmiseks.
- (15) Energiatarnijatel on oluline roll vähekaitstud tarbijate kaitsmisel ja energiavõrgust lahtiühendamise ennetamisel. Väga oluline on võtta kasutusele arusaadavad, lihtsad ja järkjärgulised lahtiühendamismenetlused, mis vastavad tarbijate vajadustele ja olukorrale. Tarnijaid, tarbijaühendusi ja jaotusvõrguettevõtjaid hõlmavad vabatahtlikud toimimisjuhendid võivad aidata vältida energiavõrgust lahtiühendamist, edendada tarbijate õiglast ja läbipaistvat kohtlemist ning tagada selge teabe ja toetuse kättesaadavuse.
- (16) Selleks et mõista lahtiühendatud või lahtiühendamisohus olevate tarbijate olukorda ja selle ulatust, on oluline jälgida lahtiühendamisprotsesse, tasumäärasid, põhjuseid ja mõju ning kodutarbijate kaebusi. See hõlmab energiatarbijate kehtestatud etteteatamistähtaegade läbivaatamist ning maksekavade kättesaadavuse ja juurdepääsetavuse ning vähekaitstud tarbijatele pakutava toetuse hindamist. Liikmesriikide reguleerivatel asutustel on oluline roll asjakohase teabe kogumisel ja esitamisel vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõike 1 punktile o ning seetõttu on neil oluline roll selle tagamisel, et kõik tarbijad on tõhusate meetmete abil piisavalt kaitstud ja saavad toetust.
- (17) Mis puudutab vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitset maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavandamisel ja elluviimisel või maagaasijaotusvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ajal, siis peab komisjon vastavalt direktiivi (EL) 2024/1788 artiklile 27 andma liikmesriikidele suuniseid.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1275 hoonete energiatõhususe kohta, *ELT L*, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj>.

- (18) Hiljutine energiahindade kõikumine pärast Venemaa algatatud sõda Ukraina vastu ja sellele järgnenud üleminek kallimale veeldatud maagaasi impordile näitavad selgelt vajadust kiirendada üleminekut taskukohasele kohapeal toodetud puhtale energiale.
- (19) **Mitu** liikmesriiki on juba käivitanud riiklikud või piirkondlikud maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise strateegiad, saades aru, et üleminek on järkjärguline ja pikaajaline protsess.
- (20) Energiajulgeoleku ja taskukohasuse tagamiseks tuleb tarbijatele anda võimalus minna maagaasilt üle puhtamatele elektripõhistele alternatiividele. Kuigi taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasil võib teatavates piirkondades olla oma roll, eeldatakse, et suur osa olemasolevast gaasijaotusvõrgust aegub. Varade kasutuskõlbmatuks muutumise vältimiseks on vaja kasutuselt kõrvaldamist juhtida ja investeeringuid strateegiliselt kavandada.
- (21) Vähekaitstud leibkondade kaitsmine ning taskukohase ja kõigile kättesaadava puhta energia tagamine peaks olema maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise protsessi juhtpõhimõte. See on väga oluline, et tagada enamikule energiaostuvõimetutele tarbijatele sujuv üleminek puhtama energia alternatiividele ning vältida ohtu, et tariifide tõus mõjutab neid ebaproportsionaalselt ja seab nad veelgi suuremasse energiaostuvõimetusse.
- (22) Tõhus koordineerimine riikide, piirkondade ja kohalike ametiasutuste, gaasiettevõtjate ning muude asjaomaste elektri-, kütte- ja jahutussektori ettevõtjate, samuti sotsiaalpartnerite, tarbijaorganisatsioonide, kodanikuühiskonna ja kohalike sidusrühmade vahel on vajalik, et tagada ühine, sektoriülene ja integreeritud süsteemi kavandamisele tuginev lähenemisviis maagaasi järkjärgulisele kasutuselt kõrvaldamisele, mis põhineb ühistel stsenaariumidel energiavarustuse ja -nõudluse arengu kohta kõigis energiasektorites ning mis töötatakse välja kõigi asjaomaste sidusrühmade osalusel. Selline koordineerimine toetaks järjepidevat kavandamist ja rakendamist, sealhulgas piisavate vahendite kättesaadavust ja kohalike omavalitsuste kui peamiste võimaluste pakkujate juurdepääsu rahastamisele, ning paindlike ja läbipaistvate pikaajaliste võrgustrateegiatega väljatöötamist.
- (23) Maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise protsessid, mis on halvasti ette valmistatud või millest teavitatakse või mida rakendatakse puudulikult, võivad tekitada ühiskonnas vastuseisu ja usaldamatust elektrifitseerimise ja energiasõltumatuse eeliste suhtes. Seepärast peaksid liikmesriigid seadma keskele kohale inimesed ja tuginema oma töös tarbijakaitse, läbipaistvuse, õigluse, juurdepääsu, taskukohasuse ja üldsuse osalemise ühistele põhimõtetele.
- (24) Liikmesriigid erinevad üksteisest maagaasist sõltuvuse ja hoonefondi eripära poolest ning selle poolest, kuidas nad rakendavad fossiilkütustel töötavate katelde järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist vastavalt direktiivi (EL) 2024/1275 artikli 17 lõikele 15, samuti oma suutlikkuse poolest toetada vähekaitstud leibkondi. Neil tuleb oma riiklikes hoonete renoveerimise kavades sätestada poliitikasuunad ja -meetmed, et saavutada järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine 2040. aastaks. Riiklikud arengusuunad kajastavad konkreetseid siseriiklikke ja kohalikke olusid, järgides samal ajal nimetatud ühiseid põhimõtteid.
- (25) Vastavalt täiendavuse ja haldustoimingute lihtsustamise põhimõtetele saab maagaasi kasutuselt kõrvaldamise õiglase ja kaasava rakendamise toetamiseks kasutada liidu tasandi rahastamisvahendeid, nagu Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond ja Õiglase Ülemineku Fond.

- (26) Selleks et täita taskukohase energia tegevuskava eesmärged ja komisjoni võetud kohustust tagada parem õigusloome, rakendamine ja lihtsustamine¹¹ ning poliitika sidusus, on käesoleva soovitusel eesmärk ühtlustada rakendamist siseriiklikul ja kohalikul tasandil, andes selgeid ja praktilisi suuniseid, vältides tarbetut halduskoormust ning tagades, et meetmed on kättesaadavad ja kergesti mõistetavad nii üksikisikutele kui ka ametiasutustele.
- (27) Liikmesriigid peaksid kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba ja ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiaga ajavahemikuks 2020–2025 tagama, et maagaasi kasutuselt kõrvaldamise meetmete kavandamise ja rakendamise käigus pööratakse tähelepanu soolisele võrdõiguslikkusele ja mittediskrimineerimisele ning puuetega inimeste õigustele,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Liikmesriikidel soovitatakse võtta järgmised meetmed.

Vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitse energiavõrgust lahtiühendamise eest

I. Ülevõtmine, määratlemine ja identifitseerimine

1. **Tagada võimalikult kiiresti** kõigi vähekaitstud tarbijaid ja energiaostuvõimetuid tarbijaid käsitlevate ELi sätete, eelkõige direktiivi (EL) 2019/944 artiklite 28 ja 28a ning direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 28 **täielik, järjepidev ja õigeaegne ülevõtmine** ning samaväärne kaitse nii elektri- kui ka gaasisektoris. Liikmesriigid peaksid tagama energiaturgudel järjepidevuse ja selle, et ükski tarbija ei kaotaks valdkondlike regulatiivsete erinevuste tõttu juurdepääsu olulistele energiategustele.
2. Võtta vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate **toetuskõlblikkuse aluseks** selged, objektiivsed, usaldusväärsed ja õigeaegsed andmed, mis kajastavad haavatavuse eri tahke. Sotsiaal-majanduslikud ning energia-, kliima-, ehitus-, tervise- ja soojusmugavusealased andmed tuleks integreerida rahastamiskõlblikkuse hindamisse ning neid tuleks täiendada elementideks jagatud allikate (nt nutiarvestid või andurid) ja kohalike institutsiooniliste andmetega. See võimaldab töötada välja toetuskõlblikkuse kriteeriumid, mis tagavad tervikliku lähenemisviisi, andes täieliku ülevaate leibkonna olukorrast. Vajaduse korral peaksid liikmesriigid kasutama automaatseid toetuskõlblikkuse mehhanisme, jagades andmeid asjaomaste asutustega, et vähendada halduskoormust ja häbimärgistamist. Täiendavad enese identifitseerimise protsessid peaksid olema lihtsad ja kättesaadavad mitme kanali kaudu (internetis, telefoni teel, posti teel või isiklikult).
3. **Vaadata korrapäraselt läbi** toetuskõlblikkuse kriteeriumid ja toetuskavad ning neid ajakohastada, et tagada sihipärasus ja tõhusus ning vältida protsessi kuritarvitamist. Andmeid tuleks korrapäraselt ajakohastada, et võtta arvesse muutusi sissetulekus, leibkonna koosseisus, tervislikus või tööalases seisundis ning 2. soovitusel osutatud muudes andmetes.

II. Lahtiühendamise vältimine

¹¹ „Lihtsam ja kiirem Euroopa: teatis rakendamise ja lihtsustamise kohta“, COM/2025/47 final.

4. **Seada esikohale sellised struktuursed pikaajalised meetmed** nagu energiatõhususe parandamine, taastuvenergia kasutuselevõtt, oma tarbeks toodetud energia tarbimine, energiaajagamine ja osalemine energiakogukondades, mida toetavad nutiarvestid ja reaalaajas seire. Vajaduse korral täiendada selliseid meetmeid avaliku sektori poolt ajutiselt antava sihtotstarbelise otsetoetusega, sealhulgas sihtotstarbelise finantsabiga, et aidata vähekaitsitud tarbijatel tulla toime energiaarvete tasumisega ja vältida võrgust lahtiühendamist.
5. **Tõhustada tarbijate teavitamist ja suurendada nende teadlikkust**, pakkudes selgeid suuniseid ja koolitust õiguste ja kohustuste, energiavaldkonna, arvete esitamise, tarnija vahetamise ja raskustega toimetuleku toetuse kohta ning suurendades olemasolevate hüvede kasutuselevõttu ja teadlikkust nende kohta. Liikmesriigid peaksid tagama väikese sissetulekuga ja energiaostuvõimetuid kodutarbijaid abistavate ühtsete kontaktpunktide ja nõustamisteenuste piisava rahastamise kooskõlas liidu suunistega integreeritud renoveerimisteenuste kohta¹².
6. **Võtta kasutusele varajase hoiatamise mehhanismid haavatavuse avastamiseks.** Liikmesriigid peaksid julgustama tarnijaid ja jaotussüsteemi haldureid looma süsteeme arvete tasumata jätmise riskirühmas olevate kodutarbijate varajaseks tuvastamiseks, tuginedes tarbimisega seotud kõrvalekalletele või võlgnevustele. Sellised süsteemid peaksid käivitama ennetava ja toetava suhtluse ning energianõustamise või suunamise sotsiaalabi juurde enne, kui väljastatakse ametlik lahtiühendamisteade.

III. Kaitsmine lahtiühendamise eest

7. **Võtta vastu asjakohased õiguslikud kaitsemeetmed**, sealhulgas:
 - (a) hooajalised lahtiühendamiskeelud ja meditsiinilistel põhjustel tehtud erandid, mis on määratletud vastavalt riikide kliima- ja sotsiaalingimustele, ning aastaringne lahtiühendamiskeeld selliste tarbijate puhul, kelle tervis sõltub elektritoitega meditsiiniseadmetest;
 - (b) võlgnevusega või võlgnevuseohus olevate klientide jaoks kohandatud abi, sealhulgas maksekavad, võlahaldustoetus ja põhjendatud juhtudel võlakergendus, samuti meetmed lahti- ja taasühendamistasude piiramiseks või nende ärajätmiseks;
 - (c) eeskirjad, millega tagatakse, et lahtiühendamist ei toimu, kui arve on ametlikult vaidlustatud ja juhtum on lahendamata, kui peetakse läbirääkimisi maksekava üle või kui klient peab kinni kokkulepitud maksekavast, järgides täielikult poolte lepingulisi õigusi ja kohustusi; ning
 - (d) eeskirjad, millega tagatakse, et ettemaksesüsteemidega ei kehtestata kõrgemaid tariife ja nendega ei kaasne varjatud kulusid ning et tasumata võlad nõutakse sisse proportsionaalsete ja õiglaste menetlustega.
8. **Näha ette tõhus viimasena vastutava tarnija kord, millega tagatakse tarnete järjepidevus**, ajutine kasutamine piiratud tähtaja jooksul ning automaatne ja kohene üleminek, et vältida teenuse katkemist, ning läbipaistev teabevahetus ja teabe andmine tarbijatele, tagamaks, et nende suhtes ei kohaldata kulukaid vaikumäärasid

¹² KOMISJONI 10. märtsi 2026. aasta SOOVITUS (EL) 2026/536 praktiliste suunistega energiatõhususe ja hoonete energiatõhususe ühtsete kontaktpunktide teenuste kohta, *ELT L 536, 11.3.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2026/536/oj>*.

ning et neil on juurdepääs vajalikele vahenditele ja ressursidele, et teha teadlikke otsuseid oma energiavarustuse kohta.

9. **Edendada tarnijate vastutustundlikke tavasid**, julgustades võtma vastu selgeid järkjärgulise lahtiühendamise menetlusi, rakendama mõistlikke etteteatamisaegu ja juhul, kui see on tehniliselt teostatav, siis kohandatud perioodilist minimaalset elektrivarustust, mis on piisav põhivajaduste katmiseks. Samuti peaksid liikmesriigid tagama, et tarnijad annavad kohandatud nõu energiaarvete ja kõige sobivamate pakkumiste kohta ning esitavad selget teavet mitmes keeles ja mitme suhtluskanali kaudu.
10. Soodustada tarnijate, tarbijaiühenduste ja jaotusvõrguettevõtjate vaheliste **vabatahtlike tegevusjuhendite** kasutamist, et edendada õiglust, läbipaistvust ja koostööd lahtiühendamise vältimiseks.

IV. Juhtimine, järelevalve ja hindamine

11. **Tagada koordineeritud mitmetasandiline juhtimine**, mis hõlmab riiklikke ja kohalikke ametiasutusi, sotsiaalabiteenuseid, tarnijaid, ombudsmani talitust ja tarbijaorganisatsioone, et jagada parimaid tavasid ja koordineerida sekkumisi.
12. **Volitada reguleerivaid asutusi** jälgima lahtiühendamistasu määrasid ja nendest aru andma, analüüsima kaebusi ning hindama tarnijate etteteatamisaegade ja maksekava võimaluste piisavust.
13. **Töötada välja põhjalikud näitajad ja andmekogumissüsteemid**, mis hõlmavad nii tarnija- kui ka tarbijapoolset lahtiühendamist, liigitatuna kodutarbijate tunnuste ja sotsiaal-majandusliku staatuse, soo, etnilise päritolu ja tervise alusel, et teha kindlaks lüngad, hinnata meetmete tõhusust ja suunata parandusmeetmeid.
14. **Kaaluma vajaduse korral energiavõrgust lahtiühendamise vastaste ennetus- ja kaitsemeetmete laiendamist**, et neid ei kohaldataks mitte ainult ohustatud kodutarbijate, vaid ka laialdasema tarbijatekategoria suhtes, kes võivad seista silmitsi energia taskukohasuse probleemidega, näiteks väikese sissetulekuga leibkonnad, keda ohustavad võlgnevused või sissetuleku ootamatu vähenemine.
15. **Võtta kasutusele liidu ja riiklikud rahalised vahendid**. Liikmesriigid peaksid täielikult ära kasutama erinevaid rahastamisvõimalusi, sealhulgas kliimameetmete sotsiaalfondi, et rahastada ennetavaid meetmeid ja kaitsemeetmeid energiavõrgust lahtiühendamise vastu, sealhulgas struktuurimeetmeid, sihttoetust, digivahendeid varajase sekkumise jaoks ning sotsiaaltöötajate ja tarbijate koolitamist.

Vähekaitstud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitsmine energiavõrgust lahtiühendamise eest ning maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavandamise ja elluviimise ajal või maagaasijaotusvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ajal

I. Kehtestada soodsad õigus- ja poliitikaraamistikud maagaasi kasutamise sujuvaks ja õiglaseks järkjärguliseks lõpetamiseks

16. Tagada direktiivi (EL) 2024/1788 artiklite 13, 55 ja 57 sätete täielik, järjepidev ja õigeaegne ülevõtmine ja kohaldamine koordineeritud viisil ning kooskõla riiklike

energia- ja kliimakavade, hoonete renoveerimise riiklike kavade ning kütte- ja jahutusstrateegiatega vahel, et võimaldada elektri-, soojus- ja gaasivõrkude sidusat, tõhusat ja õiglast arendamist kõigil valitsemistasanditel.

17. Töötada välja maagaasi kasutamise järkjärgulise lõpetamise strateegiad ja poliitika, pidades silmas kasu, mida need toovad tarbijatele ja ühiskonnale, ning asjaomaste kodumajapidamiste klienditeekonna optimeerimist.
18. Seada esikohale energiasääst, hoonete renoveerimine ja puhta kütte lahendused kui tõhusad meetmed vähekaitsitud tarbijate ja energiaostuvõimetute tarbijate kaitsmiseks energiahindade volatiilsuse ja fossiilkütustega seotud kulude, sealhulgas süsiniku hinnastamise eest.
19. Luua terviklik planeerimine ja koordineerimine riikide, piirkondade ja kohaliku tasandi haldusasutuste vahel ning kaasata kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas energiaettevõtjad, liikmesriikide reguleerivad asutused, tarbijaorganisatsioonid, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond ja elanikud maagaasi kasutamise järkjärgulise lõpetamise protsessi kõikides etappides. Kui sellised struktuurid on olemas, võivad kohalikud või piirkondlikud energiaagentuurid või samalaadsed organid seda protsessi toetada kooskõlas neile riigi, piirkonna või kohalikul tasandil antud rollidega.
20. Anda kõigile asjaosalistele piisavalt aega maagaasi kasutamise järkjärgulise lõpetamise kavandamiseks ja rakendamiseks, ideaaljuhul vähemalt kümme aastat, eelkõige maagaasist suurel määral sõltuvates piirkondades. Liikmesriigid peaksid seadma prioriteediks maagaasinõudluse vähendamise energiatõhususe kaudu, edendades elektrifitseerimist ja puhta tehnoloogia kasutuselevõttu, vabatahtlikku lahtiühendamist ja uute gaasiühenduste keelustamist, muutes samal ajal puhtad alternatiivid atraktiivsemaks, tehes seda muuhulgas maksustamise, fossiilkütuste toetuste järkjärgulise kaotamise ja alternatiivsetele tehnoloogialahendustele ülemineku sihipäraste stiimulite kaudu.
21. Toetada nii individuaalseid lahendusi (nt soojuspumbad ja päikese soojusenergia) kui ka kollektiivseid süsteeme (nt tõhus kaugküte ja -jahutus, ühised maapõueenergia- või heitsoojusprojektid), keskendudes taskukohasusele väikese sissetulekuga leibkondade ja piirkondade jaoks.
22. Anda omavalitsustele volitused olla kohalikul tasandil maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise protsesside peamiseks võimaldajateks. Kui see on asjakohane, kasutada üle 45 000 elanikuga omavalitsuste puhul direktiivi (EL) 2023/1791 artikli 25 lõikes 6 nõutud kohalikke kütte- ja jahutuskavasid kui tegevusraamistikku alternatiivide kindlakstegemiseks ja kohalike kogukondade toetamiseks.
23. Pakkuda sihipärast tehnilist ja haldustuge, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega omavalitsustele, et ületada haldus- ja finantspiirangud maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise protsesside kavandamisel ja rakendamisel. See toetus peaks hõlmama koolitust, ühendatud tehnilist abi ja juurdepääsu ELi toetusprogrammidele.
24. Edendada energiakogukondi ja energiaajagamisalgatusi, kehtestades selged ja lihtsad eeskirjad, vähendades halduskulusid ja -koormust, pakkudes rahalisi stiimuleid ja juurdepääsu tehnoloogiale ning tagades sotsiaalse kaasatuse osalemises ja tulu jaotamises.

25. Lahendada üürieluasemete huvide lahknemise probleem, viies üürileandja ja üürniku huvid vastavusse regulatiivsete meetmete, sihipäraste rahastamisvahendite ja renoveerimisstiimulite abil.
26. Kõrvaldada takistused kortermajade renoveerimiselt, lihtsustades mitme omanikuga hoonete juurdepääsu rahastamisele ja otsuste tegemisele. Soodustada kombineeritud renoveerimist või renoveerimist piirkonna tasandil, et saavutada mastaabisääst ning parandada taskukohasust ja mugavust.
27. Tagada mõistete „vähekaitstud tarbija“ ja „energiaostuvõimetus“ määratluste kooskõla gaasi- ja elektrisektoris, kajastades liikmesriikide riiklikku sotsiaal- ja eluasemepoliitikat.
28. Tagada, et vähekaitstud tarbijad ja energiaostuvõimetud tarbijad, kes on gaasivõrguga endiselt ühendatud, oleksid kaitstud tariifide ülemäärase tõstmise eest. Selleks tuleb tagada, et riikide reguleerivatel asutustel oleks õigus kehtestada suunised struktuurse lähenemisviisi rakendamiseks selliste varade amortiseerimise korral, mis on kasutusest kõrvaldatud enne nende algselt kavandatud olelusringi lõppu, ja asjaomaste tariifide kehtestamiseks.

II. Tarbijate kaasatuse ja mõjuvõimu suurendamine

29. Tagada varajane, läbipaistev ja kaasav teabevahetus kodutarbijatega maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kohta. Teavitamis- ja kaasamisstrategiad peaksid olema kohandatud eri sotsiaalsetele rühmadele ja sissetulekurühmadele, eelkõige vähekaitstud tarbijatele ja energiaostuvõimetutele tarbijatele.
30. Teatada vähemalt kümme aastat ette otsuste tegemisest kohaliku ja piirkondliku võrgu järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kohta, esitades prognoositava tegevuskava peamiste vahe-eesmärkide kohta, nagu uute ühenduste keelustamine, toetuste järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine ja võrgu kasutuselt kõrvaldamine.
31. Anda kodumajapidamistele selget ja kättesaadavat teavet ülemineku põhjuste, ajakavade, asjaomaste õiguste ja kohustuste, toetusmeetmete ja saadava kasu kohta, milleks on väiksemad energiaarved, tervislikumad ja mugavamad kodud, suurem energiapuudus ja kliimamuutuste leevendamine.
32. Tagada, et kodumajapidamisi teavitatakse kõigist toimivatest energiaalternatiividest, sealhulgas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi võimalikust rollist, kollektiivsetest küttelahendustest, elektrifitseerimisviisidest ja energiatõhususe eelistest.
33. Tugevdada direktiivides (EL) 2023/1791 ja (EL) 2024/1275 nimetatud ühtseid kontaktpunkte, et need saaksid toimida kodumajapidamiste jaoks kesksete kontaktpunktidenä, et pakkuda maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamisega seotud teadmisi ja sihipärast toetust, sealhulgas saadaolevat rahalist toetust ning keskkonناسäästlikke kütmis- ja toiduvalmistamisvõimalusi.
34. Töötada välja maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise strateegiad, milles on ühendatud energiatõhususe suurendamine ja puhaste tehnoloogialahenduste kasutuselevõtt. Liikmesriigid peaksid seadma prioriteediks ka vähekaitstud leibkondade ja väikese sissetulekuga leibkondade toetamise, rakendades toetusi, toetuspõhistest laialdasemaid lähenemisviise, arukat rahastamist, madala intressiga laene ja erinevaid sihipäraseid toetuskavasid puhta tehnoloogia puhul, mis on seotud

sissetuleku- või sotsiaalsete näitajatega, tagades seeläbi õigluse ja sotsiaalse võrdsuse.

III. Järeldused

35. Anda liikmesriikide kütte- ja jahutuskavade ning neis sisalduvate hoonete renoveerimise riiklike strateegiade põhjaliku hindamise raames ning kohalikele kütte- ja jahutuskavadele tuginedes aru edusammudest, mida on tehtud riiklike, piirkondlike ja/või kohalike maagaasi järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise kavade ettevalmistamisel ja rakendamisel ning käesoleva soovitusel järelmeetmete võtmisel riiklike kliima- ja energiakavade ajakohastamise kaudu .
36. Jagada liidu toetatud algatuste, nagu „Energiaostuvõimetuse nõustamiskeskus“ (EPAH) ja „Linnapeade kliima- ja energiapakt“ kaudu parimaid tavasid ja andmeid sotsiaalse mõju, taskukohasuse ja tarbijakaitse kohta.
37. Kasutada olemasolevaid liidu platvorme, nagu EPAH ja loodav Euroopa ühtne energeetikaandmeruum, et toetada seiret, tagada läbipaistvus ning jagada võrreldavaid andmeid sotsiaalse ja energiaalase mõju kohta.
38. Teha koostööd komisjoni, reguleerivate asutuste ja kodanikuühiskonna sidusrühmadega, et tagada kogu liidus järjepidev, õiglane ja kaasav lähenemisviis.

Brüssel, 30.4.2026

Komisjoni nimel
Dan JØRGENSEN
komisjoni liige

